

Täysistunto

Tiistai 16.5.2023 klo 13.59—15.46

6. Hallituksen vuosikertomus 2022

Kertomus K 2/2023 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan, jolle muiden erikoisvaliokuntien on annettava lausunto viimeistään 29.9.2023. — Keskustelu alkaa. Edustaja Tynkkynen.

Keskustelu

14.41 **Sebastian Tynkkynen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Räsäselle: Kyllä me korjaamme sen suunnan ja uhkakuvat, mistä te henkilökohtaisesti ette ole vastuussa, koska ette ollut täällä viime kaudella, mutta teidän puolueenne pääministeripuolueena oli.

Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen vuosikertomus vuodelta 2022. Hallitus siis kertoo liki parinsadan sivun verran, miten viimeinen kokonainen vuosi Suomen historian ensimmäisellä vihervasemmistohallituksella meni.

Reilu kuukausi sitten Suomen kansa sai kertoa, miten koko hallituskausi on kansalaisten silmissä sujunut. Viesti oli selvä: 17 kansanedustajapaikan romahdus hallituspuolueilla, ja voimasuhteet eduskunnassa muuttuivat kertaheitolla. Miksi näin? No, onhan tämä aika kyytiä ollut, mitä te olette tarjoilleet. Meitä perussuomalaisia kuulee usein parjattavan, sillä joidenkin mielestä me emme ole riittävän salonkikelpoisia. On kauhistuttu, kun meidät on ylipäätään kelpuutettu Säätytalolle neuvottelemaan hallitusohjelmasta ja Suomen suunnasta. Kauhistujille muistutan, että näin toimii demokratia. Kelpoisuus mitataan vaaleissa. Ja aina voi miettiä sitä edellisen hallituksen kelpoisuutta: Tuli pääministeri Rinteen eroaminen tehtävästä, tuli ministeri Kulmunin eroaminen tehtävästä, tuli ministeri Paateron eroaminen tehtävästä, ja kaikki kohun saattelemina. Sitten on ollut kohua pääministerin maksattamista aamupaloista veronmaksajien piikkiin, on ollut ulkoministerin kyykyttämää konsulipäällikköä, kun Isis-vaimoja päätettiin lennättää Suomeen, on sekoiltu maskien kanssa, ja sitten on ollut Fortum-Uniper-sekoilu, jossa miljardit ja tekstiviestit viuhkivat. Ja onhan hallituksessa ollut keskenäänkin niin paljon erimielisyyttä, että hallituspuolueista on äänestetty omiakin esityksiä vastaan.

Arvoisa puhemies! Kaikkien näiden kohujen ja kuohunnan keskellä on tehty päätöksiä, joita on ollut mahdotonta ymmärtää niin opposition kuin kansalaistenkin. Pinon päällimmäisenä on hyväksytty elpymispaketti. Suomelle nuijittiin Brysselistä miljardilasku, kun hallitus päätti hyväksyä tulonsiirrot velkaantuvasta Suomesta muualle Eurooppaan. EU-vaikuttamisen on laajemminkin kerrottu olleen retuperällä. Hallitus ei ole kyennyt vaikuttamaan EU:ssa riittävän aikaisin, mistä kestämaton elpymispaketti ja viritteillä oleva miljardipommi metsien ennallistamisasetuksen myötä ovat kalliita osoituksia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2023 vp

Yksi väistyvän hallituksen surullisimmista saagoista täällä kotimaassa on suomalaisen turpeen asema. Hallitus joutui oppimaan kantapään kautta, miksi me perussuomalaiset olemme niin sitkeästi varoittaneet turpeen alasajon vaaroista huoltovarmuudelle. Kulu- neen hallituskauden aikana turvekoneista maksettiin ensin romutuspalkkioita mutta het- ken päästä niitä koskiskeltiin takaisin suolle energiakriisin keskellä. Monelle turveyrittä- jälle oli kuitenkin jo myöhäistä.

No mitä väistyvä hallitus sitten jättää perinnöksi? [Jussi Saramo pyytää vastauspuheen- vuoroa] Niin miljardipommeja kuin Suomelle haitallisia päätöksiäkin — ne on kaikki jä- tetty seuraavien hallitusten murheiksi — mutta myös tekemättömiä päätöksiä. [Välihuuto vasemmalta] — Tänne pönttöön voi muuten tulla sitten puhumaan. — Minkäänlaiseen priorisointiin ei ole kyetty, minkä vuoksi ne kaikki pienimmätkin priorisointipäätökset on tehtävä nyt. Selvää nimittäin kaikille on, että väistyvän hallituksen uralla ei voida enää jat- kaa. Suunnan on muututtava, siksi kansa äänesti nyt toisin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Saramo, vastauspuheenvuoro.

14.45 **Jussi Saramo vas** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Muistuttaisin, että Marinin hallituksessa olleet puolueet saivat vaaleissa enemmän ääniä kuin nyt tämä suunniteltu oikeistohallitus ja se oli kyllä keskustan tulos, joka ratkaisi tämän tilanteen, eikä perussuomalaisten tulos. Ja 20 prosentilla ei demokratiassa saa yli 50 prosentin valtaa — tämä on ollut selvästi vaikeaa perussuomalaisille ymmärtää.

Arvoisa puhemies! Se, mitä perussuomalaiset eivät kerro, kun he puhuvat turpeesta, on se, että mitä enemmän Suomessa poltetaan turvetta, sen enemmän meidän pitää päästöjä vähentää jostain muualta, käytännössä autoliikenteestä — se tarkoittaa bensiinin verotuksen korottamista. Perussuomalaisten linja on se, että bensiinin verotus, korot nousevat entises- tään, tai se, että sitä metsäteollisuutta ajetaan alas. [Sebastian Tynkkynen: Ei pidä paika- kaansa!] Toinen vaihtoehto on tietysti, että voidaan erota EU:sta. Perussuomalaiset eivät sitä enää tällä hetkellä sano, kun se taitaa vähän hävettää, mutta brexitistä voi katsoa, kuin- ka hyvin se perussuomalainen politiikka sitten käytännössä toimii. Olisi rehellistä, että te kerrotte, että jos te lisäätte päästöjä [Puhemies: Minuutti!] jossain, niin jostain muualta niit- tä pitää sitten kompensoida.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Sitten palataan puhujalistaan. — Edustaja Merinen.

14.46 **Ville Merinen sd:** Arvoisa puhemies! Edustaja Tynkkynen puheenvuoron jälkeen, joka oli ansiokas, pitäisin tällaisen yhteistyökykyisemmän puheenvuoron.

Minä olen seurannut menneet vuodet politiikkaa mielenterveyden asiantuntijana, ja mi- nun mieltäni lämmittävä uudistus viime kaudella oli ehdottomasti laajennettu oppivelvol- lisuus. Sen avulla mahdollistetaan aidosti maksuton toisen asteen koulutus sekä se, että meidän nuoret eivät tipahda turvaverkkojen läpi ainakaan ennen täysi-ikäisyyttä. Tämä on lämmittänyt mielenterveysalan ammattilaisen mieltä.

Toinen Marinin hallituksen ajama iso asia oli Natoon liittyminen. Arvostin tässä asiassa erityisesti eduskunnan parlamentaarista työtettä. Nyt on toinen asia, mihin me tarvitaan tällainen samanlainen työote yli puoluerajojen, ja tämä on mielenterveysasioiden hoita- minen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2023 vp

Arvoisa puhemies! Kuten tiedetään, minulle Terapeutti-Villenä mielenterveys on tärkein teema, joten seuraavaksi pari huomiota sinne. Ihmisen pitää saada mielenterveysongelmiin apua heti, kun sille on tarve. Uskon, että yli puoluerajojen olemme yhtä lailla huolestuneita mielenterveyskriisistä ja etenkin nuorten voinnista tällä hetkellä. Hallitusneuvottelijat, esitän teille toiveen, ja myös tuhansien seuraajieni suulla: kannetaan yhdessä tästä asiasta vastuuta tulevina vuosina.

Mitä tulevien vuosien aikana tulisi ainakin työstää? No, mahdollisimman matalan kynnyksen hoitomallia mielenterveyspalveluihin, terapiatakuuta sekä ilmaista psykoterapiakoulutusta. Tulee miettiä myös, mistä tämä asia oikeastaan on lähtöisin, mikä on syntysyy mielenterveyskriisiin. Näin minä ajattelen tällä hetkellä mielenterveysasiaan perehtyneenä ihmisenä. Jatketaan myös nuorten eteen tehtyä työtä tällä kaudella yli puoluerajojen.

Arvoisa puhemies! En tullut tänne tappelamaan kenenkään kanssa vaan rakentamaan aidosti yhteistä näkökulmaa mielenterveyspolitiikkaan ja tulevaisuuteen, ja siihen tarvitaan kaikkia tässä salissa. — Kiitos. [Vasemmalta: Hyvä puheenvuoro!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

14.49 Timo Suhonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Lähetekeskustelussa on hallituksen kertomus vuodelta 2022. Pääministeri Sanna Marinin hallituksella ei ole mitään hävettävää. Hallitukset jäävät historiaan niiden tekojen, niiden kaukokatseisuuden ja tulevaisuuden hahmottamiskyvyn kautta alati muuttuvissa oloissa. Hallituksen teot puhukoot puolestaan — ne ovat olleet osuvia. On pitkäkestoisia rakenteellisia muutoksia, joiden hedelmät poimitaan tulevaisuudessa, sekä ketteriä tässä ja nyt -toimia. Ei väistyvällä hallituksella eikä sen muodostaneilla puolueilla ole mitään syytä työntää päätä pensaaseen eikä käperytä itsesääliin.

Työllisyydessä on saavutettu haastava tavoite. Työuria on onnistuttu pidentämään niin alusta kuin lopusta. Talouden pyörät on onnistuttu pitämään pyörimässä ja koronasta aiheutuneita tyrmäysiskuja lieventämään vain hipaisuiksi. Tämä kaikki on siis pystytty tekemään niin, ettei niiltä heikommassa asemassa olevilta ole leikattu. Tämä hallitus itse asiassa korjasi Sipilän oikeistohallituksen tekemän leikkurin työttömiä koskien, ja työllisyysprosentti on korkeimmillaan miesmuistiin. Toivon, että siellä Säätytalolla tämänkin huomioidaan, kun työllisyyden nimissä näyttää tulevalla hallituksella olevan valmiutta työttömiä leikkaamiseen.

Työperäisen maahanmuuton lisääntyessä on väistämätöntä, että tietämättömän työvoiman väärinkäytökset lisääntyvät. Suomen työvoimapolitiikka ja sen lainsäädäntö lähtevät siitä, että työvoimaa suojellaan: on säädetty lait työmarkkinoiden heikompien suojelemiseksi. Mutta aukkojakin on, ja valitettavasti yrityskentässämme on epäreilusti, väärin pelaavia, omaa etuaan ajavia, häikäilemättömiä ja markkinoiden kilpailua sotkevia yrittäjiä, yrityksiä ja työnantajia. Me kaikki ymmärrämme, että tässä kohtaa ollaan tarkalla paikalla. Ei tarvita ammattiliiton järjestämistoimitsijan kokemusta ja silmälaseja siihen, että hälytyskellot soivat.

Siksi pidän perusteltuna, että alipalkkauksen kriminalisoinnissa tulee edistyä ripeästi. Rikoslakiin on lisättävä selkeä kohta, mikä helpottaa työsuojelun, poliisin, syyttäjien ja tuomioistuimien työtä. Palaute ja näkemykset kentältä kertovat, että nykysäännökset syrjinnästä, petoksesta tai edes ihmiskaupasta eivät riitä toivottuun lopputulokseen tai niiden käyttö ja toteennäyttö on tehty liian vaikeaksi. Siksi on tärkeää, että myös ammattiliittojen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2023 vp

joukkokanneoikeus toteutetaan viipymättä. Se purkaisi painetta edellä olevilta viranomaisryhmiltä, joissa on havaittu vaikeutta sekä perehtyneisyyspuutetta usein vaikeiden työrikkosten käsittelyyn.

Edellä kuvatun lainsäädäntökokonaisuuden säätämisestä huolimatta olen sitä mieltä, ettei Suomessa ole perusteltua perääntyä ulkomaisen työvoiman saatavuusharkinnasta.

Arvoisa rouva puhemies! Työ on parasta lääketta vakaaseen ja kestäväan julkiseen talouteen. Ei ole kohtuullista eikä kestäväa, että maan tavaksi tulee, että alipalkattujen toimeentulon maksavat muut veronmaksajat. Tällaiset piilo yritystuet ovat epäreiluja. Suomi selviytyy ja elää työllä, reilulla työllä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Keski sarja.

14.52 Teemu Keski sarja ps: Arvoisa puhemies! Historioitsija Yrjö Koskinen väitti 1800-luvulla, että ”Jumalan sormi” ohjaa Suomen kansaa. Tiedä häntä. Mielestäni vaiheissamme joskus näyttäytyy myös paholaisen keski sormi. Asiat eivät pysy aikalaisten hyppysissä ja kuolevaisten pienissä kätösissä. Tämä nöyryydellä muistakaamme.

Suomi ei selättänyt koronaa, vaan korona selätti itse itsensä sitten kun sitä sattui huvittamaan. Hallitus, oppositio ja maailma kyllästyivät pandemian vastaiseen taisteluun Ukrainan sodan ja totaalisen turvallisuusuhan tähden. Hyvä niin.

Väistyvä hallitus ei ansaitse moitteita tulikivestä, jota taivaalta tipahti. Omavastuu kuitenkin lankeaa maallisista murheista, esimerkiksi kansallisomaisuuden hypistelystä, jota kertomus kutsuu ”omistajaohjaukseksi”. Miljardivirran vonkamiesten ja vonkanaisten osa on viheliäinen. Erheiden suma ei tietenkään ole yhden ministerin syy. Valtion osakevarallisuuden hävitti aikalaishulluus kolmella vuosikymmenellä.

Arvoisa puhemies! Pyydän anteeksi voimasaanoja, joita en käytä kirouksena vaan viittauksena pakanalliseen ja kristilliseen kulttuuriperintöömme. Jo kauan ennen Fortumin ”uniperkeleitä” omistajaohjaus meni päin helvettiä vääjäämättä. Siitä syystä toivon seuraavalle hallituskaudelle suorastaan jumalallista väliintuloa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Gare dew.

14.55 Kaisa Gare dew ps: Arvoisa puhemies! Nyt eduskunnalle annatussa hallituksen vuoden 2022 vuosikertomuksessa esitellään vielä kerran Marinin hallituksen edesottamuksia — eli ideologisia hankkeita ja maailmanparantamista. Hallituskauden prioriteetteja kuvaa hyvin se, että eniten hallitusohjelman kirjauksia oli onnistuttu toteuttamaan aihepiiristä Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi. [Välihuutoja vasemmalta: Sehän on hyvä! — Jes!]

Kertomusta arvioinut valtiovarain controller kehotti lausumassaan kiinnittämään enemmän huomiota erityisesti määrärahojen ja tavoitteiden väliseen kytkentään. Sen mukaan raportoinnissa on kiinnitettävä huomiota vaikuttavuuteen, eli ei pelkästään kuvailla tekemiä. Samaa muuten penäsi tarkastuslautakunta jo viimevuotisessa mietinnössään. Silloisen mietinnön mukaan aineiston tulee sisältää analysoitua tietoa toiminnan tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta, erityisesti yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta ja asetettujen tavoitteiden toteutumisesta. Pelkkä omien erinomaisten ideoiden esittely ei siis riitä, vaan tulee myös todistaa, että esitysten toteuttamisesta on ollut hyötyä Suomelle. Ymmärrän, että vai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2023 vp

kuttavuudesta on toki hankala kirjoittaa todisteita tilanteessa, jossa päätyneen hallituskauden jäljiltä Suomi on entistä huonommassa jamassa sekä taloudellisesti että sosiaalisesti.

Arvoisa puhemies! Kertomuksen mukaan hallitusohjelmalla on toteutettu suoraan YK:n kestävä kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelmaa — siis YK:n toimintaohjelmaa eikä Suomen omaa kansallista suunnitelmaa.

Valitettavasti vuonna 2022 hyväksyttiin uusi järkyttävä ilmastolaki, johon perussuomalaiset esittivät vastalauseen. Siinä Suomen hiilineutraalisuustavoite asetettiin merkittävästi EU-kriteereitä kireämmäksi eli vuoteen 2035, joka itsessään on jo sula mahdottomuus, ja kehittyville maille lahjoitettu niin sanottu ilmastorahoitus liki kaksinkertaistui. Samaan aikaan Suomen velka kasvoi lähes 40 miljardilla. Nämä ovat esimerkkejä siitä, miten Marinin hallitus unohti suomalaiset ja Suomen edun ensisijaisuuden. Nyt näemme, miten huonosti suomalaiset voivat.

Arvoisa puhemies! Me kansanedustajat olemme Suomen kansan edustajia. Samalla tavoin Suomen hallituksen ensisijainen tehtävä on huolehtia ja hoitaa Suomen valtion edunmukaisia asioita. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Fagerström.

14.58 Noora Fagerström kok: Arvoisa puhemies! On hienoa, että työllisyys sekä talous ovat viime vuoden aikana olleet kasvussa. Tämä ei kuitenkaan riitä tasapainottamaan Suomen julkista taloutta. Kasvu on hidasta velkakellon tikittäessä päivästä toiseen. Suomi tarvitsee uudistuksia, jotka luovat edellytyksiä talouskasvulle. Jos tässä epäonnistutaan, voimme heittää hyvästit pohjoismaiselle hyvinvointivaltiolle.

Arvoisa puhemies! Kasvu luodaan yrityksissä. Lähes 13 vuotta yrittäjänä toimineena voin kertoa, että Suomessa on moni asia pielessä tätä kasvua estämässä. Tämän vuoden maaliskuussa työttömiä oli Suomessa 193 000. Silti usealla alalla yritykset kärsivät työvoimapulasta ja tunnistavat työvoiman saatavuuden yhdeksi isoimmista kasvun hidasteista. Kaksi kolmesta yli viisi henkeä työllistävästä yrityksestä kertoi viime syksynä vaikeuksista löytää osaavaa työvoimaa.

Arvoisa puhemies! Keinoja kyllä löytyy tilanteen korjaamiseksi. Valitettavasti maan hallitus on viimeisen neljän vuoden aikana keskittynyt lähinnä miettimään sitä, miten yrittäjien selkänahasta saataisiin puristettua vielä muutama euro lisää. Suomi ei verottamalla lähde kasvuun. Asenneilmapiiri yrittämiseen yhdistettynä koronapandemian ja Venäjän hyökkäyssodan aiheuttamiin talousshokkeihin onkin vaatinut veronsa. Konkurssien määrät ovat ennätystasolla tänä keväänä ja ylittävät jo koronavuosien huipputasoa.

Arvoisa puhemies! Mitä siis Suomessa pitäisi tehdä? Nostan esiin muutaman esimerkin: Verotusta pitää keventää sekä yrityksille että työntekijöille, jotta yrittäminen on kannattavaa ja jotta työtä on kannustavampaa tehdä. Suomen verotuksen pitää olla kansainvälisesti kilpailukykyinen. Paikallista sopimista täytyy lisätä — tämä auttaa työvoiman kohtaanto-ongelmaan, ja sen avulla nykyistä useampi pääsisi työelämään kiinni. Sosiaaliturva pitää uudistaa, ja nykyjärjestelmässä rehottavat kannustinloukut on purettava — työn vastaanottamisen pitää olla aina kannattavaa.

Meidän täytyy paneutua siihen, kuinka saisimme investointeja ja kansainvälisiä yrityksiä houkuteltua Suomeen. Asennemuutoksen lisäksi yksi konkreettinen asia, jolla olisi oikeasti merkitystä, on se, että lisääsimme mahdollisuuksia pärjätä täällä englannin kielellä. Tällä hetkellä esimerkiksi Patentti- ja rekisterihallituksen toimitettavat tilinpäätökset ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2023 vp

toimintakertomukset kelpaavat vain suomen tai ruotsin kielellä, sillä kirjanpitolaissa on näin määritelty vuonna 2004. Suomesta on tullut kansainvälisempi viimeisen 19 vuoden aikana, joten nyt viimeistään olisi hyvä aika ottaa englantia käyttöön.

Arvoisa puhemies! Luotan ja tiedän, että kokoomus pyrkii edistämään näitä asioita Säätytalolla uutta hallitusohjelmaa neuvotellessaan. Kun neljän vuoden päästä käsittelemme tulevan hallituksen viimeistä toimintakertomusta, uskon vakaasti siihen, että kasvuun on oikeasti kunnolla päästy kiinni ja yritysten toimintaympäristöjen suurimmat ongelmakohdat on ratkaistu. Nyt on oikea aika tarttua tuumasta toimeen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nikkanen.

15.02 **Saku Nikkanen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ensinnäkin edustaja Fagerströmille siitä, että toitte tällaiset terveiset, mitä siellä Säätytalolla oikein neuvotellaan. Tuossa kollegoiden kanssa keskustellessani sieltä on saattanut löytyä sellaisia, mitä me oppositiostakin varmaan voimme hyväksyä.

Nyt kuitenkin käsitellään Marinin hallituksen vuosikertomusta, ja siitä voi sanoa aika paljonkin asioita. Otan nostoja tästä.

Siellä on aika tarkastikin avattu se tosiasia, mistä tässäkin on paljon puheenvuoroja käytetty, että tämä hallitus on joutunut poikkeuksellisten kriisien keskelle. Voimme varmasti täällä salissa ihan todeta, että edellinen hallituskausi on ollut sotien jälkeisen ajan vaikein hallituskausi. Marinin hallituksella oli läpi käytävänä jo tiedossa ollut etenevä ilmastonmuutos, yllättäen iskenyt koronapandemia, Venäjän julma hyökkäyssota Ukrainaan ja siitä seurannut energian hintojen nousu. Venäjän hyökkäyssotaan reagoitiin hakemalla Suomen Nato-jäsenyyttä yhtäaikaisesti Ruotsin kanssa.

Tämä niin sanottu kolmoiskriisi — korona, Ukrainan sota ja ilmastonmuutos — olisi ollut riittävän laaja kriisinhallintaharjoitus jo ihan yksinään hoidettavaksi yhdelle hallituskaudelle, ja näiden asioiden hoitamisen vaikeutta lisäsi se, että nämä kaikki haasteet tulivat käytännössä aika samanaikaisesti. Täytyy siis antaa tunnustusta hallitukselle siitä, miten hienosti näitä poikkeuksellisia kriisejä pystyttiin hoitamaan. Tunnustus ja kiitos myös kaikille eduskuntaryhmille siitä, miten yhteinen tilannekuva ja yhteiset päätökset pystyttiin parlamentaarisessa sovussa tekemään, erityisesti koronapandemian hoidossa ja Nato-prosessissa.

Siitä huolimatta, että kaikki nämä kriisit kohdattiin, hallitus myös toteutti esimerkillisesti omaa ohjelmaansa ja sen tarjoamia uudistuksia oikeudenmukaisemman Suomen puolesta. Tässä muutamia tärkeitä nostoja menneeltä hallituskaudelta:

Marinin hallitus sai aikaan historiallisen sote-uudistuksen, jota oli yritetty rakentaa melkein pä kaikkien nykyisten eduskuntapuolueiden ja eri hallituskokoonpanojen toimesta melkein 15 vuoden ajan.

Marinin hallitus laajensi oppivelvollisuuden ja koulutuksen sekä materiaalin maksuttomuuden toiselle asteelle sekä lisäsi rahoitusta yliopistokoulutukseen, ammattikorkeakoulutukseen, ammatilliseen koulutukseen ja perusopetukseen. Tämä tehtiin, jotta tulevien sukupolvien osaaminen turvattaisiin.

Lisäksi tämä hallitus teki ansiokasta työtä liikunnan hyväksi Suomen harrastamisen mallin toteuttamisella.

Marinin hallitus teki lukuisan määrän myös työllisyyden vahvistamiseen tähtääviä toimia, jotka näkyvät työllisyysasteen tavoitteen toteutumisenä, mutta myös verotulokerty-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2023 vp

män kasvuna noin viidellä miljardilla viime vuoden aikana. Listaa onnistumisista voisi jatkaa pitkäänkin, kun tuota raporttia lukee — riippuen tietysti siitä, kuka sitä lukee — ja ei voi kuin hämmästellä sitä määrätietoisuutta ja työtä, mitä tämän hallituksen saavutukset ovat edellyttäneet.

Arvoisa rouva puhemies! Hyvinvointiyhteiskunnan kehityksen jatkuvuuden turvaamiseksi on syytä myös listata muutamia muistutuksia tulevaisuusinvestointien merkityksestä tuleville hallitusohjelman tekijöille — joita nyt ei paikalla valitettavasti paljoa näy. Suositukseni on, että olisi hyvä jatkaa siitä, mihin edellinen hallitus jäi.

Energiakriisiä ei ole vielä täysin ratkaistu, ja näin ollen toimia edullisemman ja puhtaamman energiantuotannon hyväksi tulee edelleen jatkaa.

Nato-Suomi oli historiallinen päätös, mutta edelleen olemme vasta alussa, ja Naton tuomia mahdollisuuksia ja Suomen asemaa aktiivisena toimijana puolustusliitossa tulee kehittää.

Osaamisen kehittämiseen ja tuotekehitykseen tarvitsemme edelleen panostuksia. Korkea osaaminen tarjoaa meille kasvun eväät nyt ja tulevaisuudessa.

Liikkumattomuuden ongelman vähentämiseen ja ylipäättänsä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen pitää nyt löytyä pysyviä panostuksia myös tulevana eduskuntakautena.

Tähän liittyen sote-palvelut ja uudet hyvinvointialueet tarvitsevat rahoituksensa. Hyvinvointiuudistus on valtava kokonaisuus, joka vaatii hallitukselta aktiivista otetta ja ohjausta. Uudistus ei ole missään nimessä valmis ja edellyttää onnistuakseen myös panostuksia.

Työllisyyden kasvun tulee olla uudenkin hallituksen ykköstavoite. Ainoastaan sillä voimme rahoittaa hyvinvointivaltion palvelut jatkossakin.

Arvoisa rouva puhemies! Vaalikentillä kuullut leikkaustavoitteet voivat pahimmillaan suistaa tämän maan vakavaan taloudelliseen taantumaan. Vetoan siis hallitusneuvotteluiden osapuoliin: Liiallisilla, harkitsemattomilla leikkauksilla te leikkaatte tulevaisuuden kasvusta ja hyvinvoinnista. Näin ei Suomi pelastu, vaan toistamme aiempien taantumien virheitä, joilla lisättiin merkittävästi sosiaalisia ja kansanterveydellisiä ongelmia. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Perholehto.

15.08 **Pinja Perholehto sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen vuosikertomus 2022 on paitsi selonteko vastuullisesta politiikasta ja poikkeuksellisesta vuodesta myös kertomus siitä, kuinka haasteista huolimatta hallitus edisti valtavaa määrää toimia, joita jo kauden aluksi linjattiin. Yli 900 hallituksen esitystä neljään vuoteen tarkoittaa, että töitä suomalaisten eteen on todellakin tehty väsymättä.

Arvoisa rouva puhemies! Turvallisuusteemojen rinnalla puhe julkisesta taloudesta dominoi monia kertomusvuoden keskusteluja. Samaan aikaan, kun julkisessa keskustelussa keskityttiin pohtimaan, kuinka paljon sosiaaliturvasta voidaan leikata, tai huutamaan maahanmuutosta, panosti Marinin hallitus niihin tekijöihin, joilla kasvua ja työllisyyttä todellisuudessa luodaan. Panostimme hyvinvointiin, toimiviin TE-palveluihin sekä osaamisen vahvistamiseen, ja hyvä niin. Nimittäin koulutuksen kunnianpalautuksessa on riittänyt töitä Sipilän hallituskauden jälkeen, jossa myös kokoomus ja perussuomalaiset istuivat.

Yksikään erityisesti ammatillisen koulutuksen puolelle myönnetty lisäeuro ei ole mennyt hukkaan, päinvastoin. Sekä yksilöiden että yritysten ja suomalaisen elinkeinoelämän kannalta tämä on ollut puhdas välttämättömyys. Työmarkkinoilla on nimittäin pula, huu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2023 vp

tava pula, ammattiosaajista, ja tähän tarttuminen on perusedellytys paitsi työllisyystavoitteen saavuttamisen myös kestäväen talouskasvun kannalta.

Koulutuspolitiikka kuitenkin tuppaa olemaan sellainen laji, jossa yksi vuosi on liian lyhyt aika kurvata maaliin ja nähdä kaikkia tuloksia. Pitää malttaa pitää kiinni ratista ja ohjata toimia oikeaan suuntaan pitkäjänteisesti. Ei voi siis istahtaa tälläkään kaudella pelkääjän paikalle odottelemaan, ettei vain tarvitsisi tehdä itse mitään. Kyllä tarvitsee, mutta ei kuitenkaan laittamalla ammatillista koulutusta leikkuriin tai lupaamalla koulutuksen erityissuojelua ilman, että aidosti näitä tulevaisuusinvestointeja jatketaan.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan vielä nostaa esiin eduskunnalle annetun esityksen arvojaislain muuttamisesta. Se, että rahapelien ja sen tuotoilla rahoitettujen toimintojen, kuten sote-järjestöjen ja kulttuurin, välinen epäpyhä taloudellinen liitto vihdoinkin katkaistaan, on valtavan tärkeä asia, mutta kyllä tämä muutos aiheuttaa myös harmaita hiuksia. Varojen yleiskatteellisuus nimittäin luo valtavan riskin siihen, että järjestöjen autonomia ja rahoituksen ennakoitavuus asetetaan alttiiksi poliittiselle huutoäänestykselle ja irtopisteiden kalastelulle. Se ei olisi kenenkään etu. Nimittäin liikunta, nuorisotyö, kulttuuri, osallisuus — nämä eivät ole mikään Kankkulan kaivo, vaikka toisin toisinaan väitetään.

Viestinä siksi vuosikertomuksesta 2022 olkoon lopuksi se, että avustusten tasosta tulisi pyrkiä löytämään pitkäjänteisempi parlamentaarinen yhteisymmärrys myös tulevaisuudessa. Nimittäin se jos mikä on koko Suomen ja suomalaisten etu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Joonas Räsänen.

15.11 **Joonas Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Kun tuota hallituksen vuosikertomusta lukee — ja laajemminkin, jos katsoo koko kulunutta vaalikautta — niin mieleen piiryy oikeastaan kaksi sanaa. Ensimmäinen on kriisinhoito ja toinen on toimeenpanokyky. Edellisellä vaalikaudella Suomi muun maailman mukana koki erilaiset kriisit ensin koronapandemian myötä, joka useamman aallon voimin meitäkin koetteli, ja seuraavaksi jouduimme todistamaan raakalaismaista hyökkäyssotaa Venäjän toimesta, kun Venäjä hyökkäsi vuonna 22 Ukrainaan. Näiden kriisien hoidossa Sanna Marinin hallitus ja koko eduskunta ovat tehneet kyllä ison työn sen eteen, että suomalainen yhteiskunta on näidenkin kriisien keskellä kuitenkin pärjännyt. Se on tarkoittanut sitä, että on tehty sosiaalisesti oikeudenmukaisia politiikkaa, on pidetty niin kansalaisista kuin yrityksistä huolta, ja tämä totta kai näkyy sitten siellä viivan alla, mikä on tarkoittanut tietenkin sitä, että taloudellisesti yhteiskunta on ottanut kollektiivisesti vastatakseen näiden kriisien aiheuttaman laskun — ja se on oikein. Näin pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunta parhaimmillaan toimii.

Kriisinhoidosta on annettava kiitosta myös sen takia, että kun verrataan, millä tavalla suomalainen yhteiskunta näissä kriiseissä on pärjännyt niin koronapandemian aikana kuin myös tämän sodan alettua, voimme todeta, kun vertaamme itseämme muihin maihin, että suomalainen yhteiskunta on pärjännyt hyvin. Tästä todella sopii kiittää edellistä hallitusta mutta myös koko eduskuntaa, joka aika lailla yksituumaisesti näitä päätöksiä on kriisivuosina tehnyt. Senpä takia on välillä hieman hullunkurista, että sitten, mitä lähemmäksi aina vaaleja mennään, tuppaa käymään niin, että niistäkin päätöksistä, joita jokainen puolue on ollut tekemässä, halutaankin enemmän ottaa sitten irti. Mutta se taitaa kuulua politiikkaan.

Arvoisa puhemies! Toinen sana, joka hyvin kuvastaa koko hallituksen toimintaa, liittyy toimeenpanokykyyn. Kun hallituksen vuosikertomusta lukee, niin sieltä käy ilmi, että 90-prosenttisesti se, mitä hallitusohjelmassa on aiottu tehtäväksi, on saatu toteutettua. Tästä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2023 vp

sopii todella antaa kyllä kehuja, varsinkin kun tämä toimeenpano on myös kriisien varjossa tapahtunut. Siinä mielessä täytyy nostaa kyllä hattua edelliselle hallitukselle ja koko eduskunnalle, että Suomea on kyetty kuitenkin uudistamaan niin sosiaalisesti, ekologisesti kuin taloudellisesti kestäväällä tavalla kriisien varjossa, ja tästä työstä sopii varmasti seuraavan hallituksen hyvin jatkaa. Suomessa ylipäättänsä on ollut politiikassa kantava perinne se, että ei lähdetäsi aina repimään auki sitä, mitä edellisellä kerralla on kohtuullisen suuressa yksituumaisuudessa ja yhteisymmärryksessä päätetty, vaan pyrittäisiin aina rakentamaan tulevaisuutta edellisten tekojen päälle. Panin merkille, että hallituksen muodostajakin tällaista kieltä käytti eilen omassa tiedotustilaisuudessaan, jossa viisaasti totesi, että ei kannata lähteä repimään rikki sitä, mitä on viime kaudella kaikkienensa päätetty, vaan rakennetaan sen päälle, ja minusta se osoittaa hallituksen muodostajalta hyvää harkintaa.

Mutta, arvoisa puhemies, tähän puheeni loppuun ajattelin muutamalla sanalla käsitellä vielä tuota viime hallituskauden taloudellista tilannetta. Niin kuin puheessani totesin, pitkälti näiden kriisien johdosta julkinen talous Suomessa on haastavassa tilanteessa, sitä ei sovi kenenkään kiistää, ja ihan riippumatta siitä, minkä väristen silmälasien kautta asiaa katsoo, on selvää, että tällä kaudella tarvitsemme toimia, joilla julkisen talouden kestävyyttä voidaan parantaa. Perusongelmahan Suomen julkisessa taloudessa ei niinkään ole yksittäisestä vaalikaudesta kiinni vaan liittyy siihen, että viimeisten viidentoista vuoden aikana meillä julkisen talouden menot ovat kasvaneet kroonisesti enemmän kuin julkisen talouden tulot. Tämä aiheuttaa koko ajan epäsuhtaa ja näkyy myös siinä, että samalla julkinen talous on joutunut velkaantumaan.

Ja, hyvät kansanedustajakollegat, ihan riippumatta siitä, edustaako tässä salissa tulevaisuudessa mahdollisesti hallituspuoluetta vai oppositiopuoluetta, on selvää, että tämän asiantilan kääntäminen on meidän kaikkien yhteinen tavoite. Varmasti sitten keinot hie-man puolueiden välillä eroavat, mutta pidän tärkeänä, että tavoite on yhteinen siinä, että julkisen talouden menoja tai menojen kasvupainetta pystyttäisiin kauttaaltaan alentamaan ja toisaalta sitten julkisen talouden tulopuolella tuloja, tulojen kasvuvauhtia, pystyttäisiin kasvattamaan, ja siinä, arvoisa puhemies, keskiöön nousee tietenkin onnistunut talous- ja työllisyyspolitiikka. Ja tästäkin voi kyllä antaa kehuja ja kiitokset Sanna Marinin hallitukselle. Hallituskauden aikana Suomen työllisyysaste on todella noussut ennätykseen. Hallitus saavutti 75 prosentin työllisyysastetavoitteensa, jota moni varsinkin edellisen kauden oppositiopuolueessa piti liiankin kunnianhimoisena, mutta tähän tavoitteeseen Sanna Marinin hallitus pääsi. Tästä kyllä hallitus voi ylpeä olla, ja tällä tiellä sopii jatkaa jatkossakin, koska korkea työllisyys on hyvinvointiyhteiskunnassa kaiken a ja o. Se on se, jonka varaan voimme oman hyvinvointimme täällä Suomessa rakentaa. Niin se on ollut aikaisemmin, niin se on nyt ja toivon mukaan niin se on tulevaisuudessakin, ja tässä toivon, että yhdessä tässä salissa pääsemme viemään tätä työtä vielä eteenpäin aina kohti sitä 80 prosentin työllisyysastetavoitetta, joka on erittäin kunnianhimoinen, mutta ottaen huomioon tulevaisuuden haasteet on välttämätöntä, että siihen tämän vuosikymmenen aikana pääsemme.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Gebhard.

15.18 **Elisa Gebhard sd:** Arvoisa puhemies! Pääministeri Marinin hallituksen ohjelma rakentui kestäväen kehityksen periaatteille. Nyt, kun Säätytalolla neuvotellaan uudesta hallitusohjelmasta, on erityisen ajankohtaista puhua taloudellisen kestävyuden lisäksi myös sosiaalisesta ja ekologisesta kestävydestä. Nimittäin ekologinen kestävyys luo raamit kai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2023 vp

kelle inhimilliselle toiminnalle. Ympäristökriisit heijastuvat läpileikkaavasti yhteiskuntaamme, talouteen, työpaikkoihin ja kansanterveyteen. Emme ole yksin globaalissa maailmassa, ja siksi merkitystä on myös sillä, millaisia haittoja ympäristökriisit aiheuttavat globaalisti, sillä niiden vaikutukset heijastuvat Suomeenkin. Hyviä esimerkkejä siitä, miten ekologista kestävyyttä on edistetty, ovat viime vuonna valmistunut ilmastolain uudistus ja sen myötä lakiin kirjattu tavoite hiilineutraaliudesta vuoteen 2035 mennessä sekä päästövähennystavoitteet tuleville vuosikymmenille. Myös uusi luonnonsuojelulaki on kaivattu uudistus, joka vahvistaa uhanalaisen luontomme suojelua.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan teki entistä tarpeellisemmaksi panostukset vihreään siirtymään sekä puhtaan energian investointeihin. Suunta on ympäristökriisien torjumisessa ollut oikea, mutta vielä on tehtävää. Seuraavaksi tarvitaan kunnianhimoinen luontolaki. Lakia tarvitaan varmistamaan, että luontokatomme ei kiihdy eikä meille rakas suomalainen luonto heikenny entisestään.

Kestävän kehityksen maavertailun mukaan Suomi on saavuttamassa sellaisia tavoitteita, jotka liittyvät köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentämiseen, koulutukseen, infraan ja innovaatioihin sekä kestäviin kaupunkeihin. Kehittämiskohteitakin käy ilmi näistä vertailuista. Luontomme vaatii turvaamista. Kulutuksemme on kestäväntöntä. Ruokajärjestelmä kaipaa uudistuksia, ja kehitysyhteistyömäärärahojen tasoon tarvitaan kunnianhimoa. Pidän tärkeänä, että näihin kehityskohteisiin kiinnitetään huomiota. Suomen globaalia vastuunkantoa tulee pikemminkin vahvistaa kuin heikentää. Suomen sitoumukset kansainvälisillä areenoilla kehitysyhteistyörahoituksen nostamiseksi 0,7 prosenttiin bruttokansantulostasta täytyy toteuttaa ja kansainvälisen ilmasto- ja biodiversiteettirahoituksen asemaa vahvistaa. Me emme elä tyhjiössä, vaan globaalit kestävyysongelmat heijastuvat Suomeen. Kyse on myös turvallisuudesta. Esimerkiksi Natonkin strategioissa huomioidaan nykyisin ilmastonmuutoksen turvallisuuspoliittinen ulottuvuus.

Kestävä kehitys on edellytys huoltovarmuudelle, talouskasvulle, hyvinvointivaltiolle ja tietysti elinkelpoiselle planeetalle. Siksi politiikan pitäisi huomioida kestävyys yli vaalikausien. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Minja Koskela.

15.22 **Minja Koskela vas:** Arvoisa puhemies! Näin ensimmäisen kauden kansanedustajana olen seurannut Marinin hallituksen talouspolitiikasta käytyä keskustelua eduskunnan ulkopuolelta, ja se on kieltämättä ollut mielenkiintoista seurattavaa. Julkisessa keskustelussa ja etenkin julkisessa somekeskustelussa on jatkuvasti annettu ymmärtää, että Marinin hallitus olisi laiminlyönyt työllisyystoimia. Arvoisa puhemies, tämä argumentti on parhaimmillaankin huomattavan laiska. Työllisyyden kehitys on ollut koronakriisin jälkeen poikkeuksellisen positiivista, ja työllisyystilanne on edelleen parantunut. Ei ole liioittelua sanoa, että työllisyyslukemat ovat jopa ennätyskellisiä. Hallitus saavutti tavoitteensa siitä huolimatta, että sitä pidettiin lähinnä haihatteluna.

Arvoisa puhemies! On myös syytä huomata, että yksi merkittävä syy julkisen talouden alijäämään on veroasteen aleneminen. Kun huomioidaan, että valtiovarainministeriö ennakoii veroasteen jatkavan laskuaan, tulisi tämän haasteen ilman muuta olla myös tulevan hallituksen fokuksessa. Lukujen valossa on näet niin, että mikäli veroasteemme olisi vuoden 2016 tasolla, olisivat julkisen talouden tuotot vuonna 23 merkittävästi suuremmat kuin niiden nyt arvioidaan olevan. Parhaimmillaan ne kattaisivat jopa ylijäämäisesti nyt hallitus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2023 vp

neuvotteluissa esillä olevan sopeutustavoitteen, jota pidän itse huomattavan ylimitoitettuna. Mikäli oikeistohallitus sopeuttaa tyylilleen uskollisesti leikkaamalla hyvinvointivaltion perustoiminnoista, joutuvat siitä kärsimään erityisesti kaikkein pienituloisimmat ja vähävaraisimmat ihmiset. Ja mikäli sopeutustavoitteeseen takerrutaan suhdannetilanteesta välittämättä, aiheutetaan kansantaloudelle enemmän haittaa kuin hyötyä.

Kokonaisveroasteen alenemiselle on monia syitä, mutta yksi syy on aiemman oikeistohallituksen eli Sipilän hallituksen toimeenpaneman kilpailukyky sopimuksen peruja. Kun sosiaalivakuutusmaksuja siirrettiin palkansaajille, vähenivät verotettava tulo ja samalla tuloverokertymä. Kiky-maksujen palauttamisen lisäksi olisi syytä tarkastella esimerkiksi listaamattomien yhtiöiden osinkoverotusta, ja tämä nimenomainen verohan tosiaan kuului myös valtiovarainministeriön ennen vaaleja esittelemän sopeutuskeinovalikoiman joukkoon.

Arvoisa puhemies! Ylipäänsä Marinin hallitus on selviytynyt erittäin kiitettävästi niissä huomattavan haasteellisissa olosuhteissa, joissa se on operoinut. Työllisyysasteen nousu ja tulevaisuususkon ylläpitäminen ovat vain muutama seikka, joita hallitus on onnistunut globaalista pandemiasta ja Venäjän brutaalista hyökkäyssodasta huolimatta vahvistamaan. Nämä eivät ole vähäpätöisiä saavutuksia, ja niiden toteutumista on vauhdittanut oikeasuhtainen finanssipolitiikka. On toivottavaa, että tuleva hallitus tulee pitämään oikeasuhtaisuudesta kiinni, sillä kuten tiedämme, leikkaaminen syö tulevaisuuden kasvun eväitä sekä ihmisten arjen edellytyksiä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Meriluoto.

15.25 Laura Meriluoto vas: Arvoisa rouva puhemies! Jokainen hallitus tekee arvovalintoja, jotka näkyvät konkreettisesti hallituksen tekemissä päätöksissä. Marinin hallituksen vuosikertomus onkin opettavainen asiakirja, joka kannattaa myös Säätytalolla tarkkaan lukea. Se kertoo, miten maata voidaan johtaa kriisienkin keskellä vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Inhimillistä politiikkaa on mahdollista toteuttaa myös silloin, kun ajat ovat vaikeita ja epävarmoja. Marinin hallitus on muun muassa parantanut perusturvaa, nostanut takuu- ja kansaneläkkeitä, parantanut yrittäjien sosiaali- ja eläketurvaa sekä tehnyt asumispoliittisia päätöksiä, joilla torjutaan asunnottomuutta. Työllisyysaste on saatu ennätyslukemiin ilman, että kaikkein köyhimpiä on tarvinnut kurittaa. Kontrasti on muuten melkoinen esimerkiksi hallitusneuvotteluita vetävän kokoomuksen vaalitavoitteisiin verrattuna, joissa on kaavailtu muun muassa leikkauksia toimeentulotukeen, siis viimesijaiseen sosiaaliturvaan.

Viime vuonna astui voimaan myös uusi ilmastolaki, jonka tavoitteena on hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä. Joulukuussa hyväksyttiin uusi luonnonsuojelulaki, jonka tavoitteena on turvata entistä paremmin lajeja, luontotyyppejä ja luonnon tarjoamia palveluja. Toivottavasti myös tuleva hallituksemme pitää kiinni tästä ylisukupolvisesta oikeudenmukaisuuden periaatteesta tekemällä kaikkensa, jotta nämä ilmastoon ja ympäristöön liittyvät tavoitteet toteutuvat.

Arvoisa puhemies! Marinin hallitus on myös se hallitus, joka viimein kykeni toteuttamaan historiallisen sosiaali- ja terveystalouden uudistuksen. Uudistus tarjoaa välineet vastata vuosikymmenten ajan kyteneeseen sosiaali- ja terveystalouden kriisiin. Se vah-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2023 vp

vistaa sote- ja pelastuspalveluiden integraatiota ja tarjoaa vahvemmat hartiat palveluiden järjestämiselle joka puolella Suomea.

Nyt Säätytalolta valitettavasti tihkuu tietoa, jonka perusteella hallitusneuvotteluissa kaa-vaillaan sote-sektorille säästöjä, jotka toteutuessaan romuttaisivat vakavasti sitä pohjaa, joka hyvinvointialueille ollaan kovalla työllä rakennettu. Hyvinvointialueilla on mahdollisuus pidemmällä tähtäimellä hillitä kulujen kasvua, siirtämällä palveluiden painopistettä erikoistasolta perustasolle ja ennaltaehkäisyyn. Tätä ei kuitenkaan voida tehdä ilman rahaa. Miljardin säästöt tässä kohden tuhoavat mahdollisuuden hyvään kehitykseen, jonka nykyinen hallitus on laittanut alulle.

Sote-palveluiden kehittämisessä edelleen on kyse ennen kaikkea sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta. On kuitenkin hyvä myös muistaa, että ilman toimivia sosiaali- ja terveyspalveluita ei ole myöskään talouskasvua. Voisi kuvitella, että tämä olisi nyt viimeistään pandemian opetusten jälkeen myös oikeistolle selvää. Myöhemmin näemme, onko näin.

Tässä vaiheessa kuitenkin kiitän Marinin hallitusta hyvästä työstä ja toivon seuraavalle hallitukselle suurta viisautta isoihin päätöksiin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

15.28 **Juha Viitala sd:** Arvoisa puhemies! Hallitusta on kritisoitu velkaantumisesta, vaikka kaikki eduskuntapuolueet ovat olleet yhtä mieltä suurimmasta osasta velkapottia. On tärkeää muistaa, mihin tätä velkarahaa on käytetty. Kun korona ja sen mukanaan tuomat rajoitukset iskivät, oli huoli työttömyyden merkittävästä lisääntymisestä täysin aiheellinen. Onnistuimme kuitenkin estämään talouden suuremman kriisiytymisen sekä massatyöttömyyden. Vuonna 22 työllisyysaste nousi ennätyslukemiin. Tätä työllisyyden nousutrendiä tukevat hallituksen vuonna 22 tekemät toimet. Kertomusvuonna käynnistettiin niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli. Mallissa yhdistyvät yksilöllinen palvelutarpeen arviointi, tiivis työnhaun tuki ja muut palvelut sekä omatoiminen työnhaku. Myös työ- ja elinkeinotoimistojen ja kuntien resursseja vahvistettiin. Työvoimatiekartta-hanke on tuonut lisätietoa työvoiman saatavuuden haasteista. Kertomusvuonna valmistunut hankkeen asiantuntijoiden kehittämä tietomalli on syventänyt ymmärrystä työvoimapulan ja kohtaanto-ongelmien syistä ja laajuudesta. Vuonna 22 eduskunta hyväksyi myös hallituksen esityksen, jolla edistetään 55 vuotta täyttäneiden työllistymistä sekä parannetaan heidän työmarkkina-asemaansa. Eli kokonaisuudessaan hallitus edisti vuonna 22 työllisyyteen liittyviä asioita merkittävästi. Tätä johdonmukaista työtä tulee myös jatkaa tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Haluan esittää erityiset kiitokset hallitukselle sen panostuksesta osatyökykyisten työllisyyden parantamiseen. On hienoa, että tällä hallituskaudella muun muassa palkkatukea on uudistettu laaja-alaisesti nostaten sen enimmäismäärä 70 prosenttiin. Tämän tavoitteena on myös lisätä palkkatuen käyttöä ja sen kautta osatyökykyisten nuorten ja ikääntyvien pääsyä työmarkkinoille. Juuri tällaiset toimet kantavat pitkälle tulevaisuuteen. Työn tekeminen on iso osa elämää, ja sen ulkopuolelle jääminen on valtava sosioekonominen kriisi jokaiselle. Se, että jokainen työkykyinen työllistyy sekä jaksaa ja viihtyy työssään, on koko yhteiskunnan etu. Syyt osatyökykyisyyteen ovat hyvin moninaiset eivätkä läheskään aina sellaiset, etteikö ihminen joskus tulevaisuudessa pystyisi vielä työskentelemään täysipäiväisesti. Pitkät työttömyysjaksot hankaloittavat merkittävästi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2023 vp

pääsyä takaisin kiinni työelämään. Meidän tulee saada kaikki olemassa oleva työpanos työmarkkinoiden käyttöön taklaamaan olemassa olevaa työvoimapulaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Anna-Kristiina Mikkonen.

15.32 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Suomalaisen yhteiskunnan lippulaiva on monien vuosikymmenten ajan ollut laadukas koulutus. Perhetaustasta tai varallisuudestamme riippumatta voi maassamme kouluttautua aina tohtoriksi asti laadukkaassa, maksuttomassa koulutusjärjestelmässämme. Tässä puheenvuorossani haluan nostaa Marinin hallituksen vuosikertomuksesta esiin kohdan, jolla on merkittävä vaikutus koko maamme tulevaisuuteen.

Kuluneen vaalikauden suurin koulutuspoliittinen uudistus oli oppivelvollisuuden pidentäminen. Laajentunut ja maksuton toisen asteen oppivelvollisuus tuli voimaan elokuussa 2021. Uudistus tehtiin, koska vailla perusasteen tutkintoa olevien työttömyys sekä pienituloisuusaste olivat korkeammat toisen asteen koulutuksen suorittaneisiin verrattuna. Pelkkä peruskoulu ei enää riitä työelämään ja yhteiskuntaan osallistumiseksi. Ennen tätä uudistusta 15 prosenttia jokaisesta ikäluokasta jäi ilman toisen asteen tutkintoa, ja se on suuri joukko.

Lukiolaisbarometriin ja AMIS 2022 -tutkimukseen vastanneista ensimmäisen vuoden opiskelijoista lähes puolet koki oppimateriaalien tai välineiden maksuttomuuden vaikuttaneen päätökseen hakeutua lukioon tai ylipäätään ammattiopintoihin. Eniten maksuttomuus vaikutti opiskelijoihin, joiden vanhemmat eivät olleet korkeakoulutettuja tai joilla vähintään toinen vanhemmista oli työtön tai äidinkieli oli muu kuin suomi. Näyttää vahvasti siltä, että oppivelvollisuuden pidentäminen ja koulutuksen maksuttomuus ovat lisänneet sekä lukio- että ammatillisen koulutuksen tasa-arvoa merkittävästi. Maksuttomuus voi aidosti mahdollistaa taloudellisesti heikommasta asemasta tulevien nuorten kouluttautumisen. Tämän jälkeen on vaikea löytää rakenteellista ja koko ikäluokkaa koskevaa yhtä toimenpidettä, jolla saataisiin vastaava vaikutus.

Koulutuksen osalta periytyvyydestä on puhuttu jo pitkään. Vanhempien esimerkki viitoittaa nuoren koulupolkuja huomaamatta. Oppivelvollisuuden nostaminen 18 ikävuoteen mahdollistaa nuorten paremman mukana pitämisen yhteiskunnassa. Nyt on kuitenkin kohdistettava katse tulevaisuuteen ja jatkettava ammatillisen koulutuksen kehittämistä niin, että keskeistä ovat koulutuksen laatu sekä riittävät ja saumattomat tukipalvelut. Näin edistämme lisää nuorten tasa-arvoa ja vähennämme merkittävästi riskiä syrjäytyä yhteiskunnasta.

Arvoisa rouva puhemies! Menneellä vaalikaudella laaditussa koulutuspoliittisessa selonteossa tavoitteeksi asetettiin koko nuorten ikäluokalle toisen asteen tutkinto ja vähintään puolelle nuorista korkeakoulututkinto. Pelkät määrälliset tavoitteet eivät kuitenkaan vielä takaa osaavia ja monipuolisesti pystyviä kansalaisia. Erityisesti kannan huolta puheista ja suunnitelmista, joissa ammatillisen koulutuksen yleissivistävää opetusta karsittaisiin ja tutkintoaikoja lyhennettäisiin. Ymmärrän, että moni nuori haluaa päästä nopeasti työelämään, mutta yhä kasvavampi joukko haluaa myös jatkaa opintoja ensimmäisen ammattitutkinnon suoritettuaan, ja tätä mahdollisuutta emme saa heiltä viedä pois. Suomalaisessa koulutusjärjestelmässä ei saa olla umpiperiä, joten ammatillisesta koulutuksestakin pitää olla jatkossakin mahdollisuus jatkaa korkea-asteelle. Vain siten pystymme nostamaan suomalaisten koulutustasoa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2023 vp

Allianssin mukaan me tarvitsemme nuorillemme jatkossa tulevaisuustakuun, joka pitää sisällään nuorten mielenterveyspalveluiden vahvistamisen, kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävän nuorisotyön vakinaistamisen ja edelleen myös työvoimapolitiittisen linjauksen ja lupauksen, jossa nuorille vastavalmistuneille tarjotaan työtä, opiskelumahdollisuuksia tai työpajapaikka kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumisesta. Katson, että tämä Allianssin esittämä nuorten tulevaisuustakuu on hyvinvointiyhteiskunnan 2020-luvun lupaus nuorille ikäluokille. On löydettävä keinoja, joilla taklataan niin syrjäytymistä kuin toimeettomuutta, ja samalla on oltava keinoja, joilla säästetään julkisissa menoissa ja autetaan yrityksiä riivaavassa työvoimapulassa.

Nuorten osaamisen vahvistamiseksi tarvitaan siis monipuolinen työkalupakki. Kansakunnan tulevaisuuden kannalta kyseessä on kokonaisuus, johon kannattaa sitoutua. Toivon, että tähän sitoudutaan myös tulevassa hallitusohjelmassa. Koulutusjärjestelmämme on maailman parhaita ja tutkimuksemme huippuluokkaa. Emme saa kuitenkaan tuudittautua siihen asioiden vallitsevaan tilaan, vaan meidän on kehitettävä koulutustamme ja tutkimustamme vastaamaan myös tulevaisuuden tarpeisiin. Koulutuksen tulee olla kaikilla tasoilla ja kaikille jatkossakin Suomessa maksutonta, sillä kouluttautumisen mahdollisuuden tasa-arvoisuus on yksi maamme arvokkaimmista asioista. Koulutus on tulevaisuusinvestointi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

15.38 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tuskin kukaan osasi vain muutama vuosi sitten odottaa, miten vaativia haasteita pääministeri Marinin hallituksella on vielä edessään. Marinin hallituksen vahtivuorolle osui kaksi poikkeuksellista kriisiä: koronapandemia ja Venäjän raakalaismainen hyökkäyssota Ukrainaan. Näiden kriisien aikana Suomen johtaminen on vaatinut sisua ja sitkeyttä.

Tänään käsitellessämme hallituksen vuosikertomusta vuodelta 2022 voimme jälleen todeta hallituksen onnistuneen erittäin hyvin johtamaan Suomea kahden kriisin aikana. Vaikka koronapandemia ja Venäjän hyökkäyssota työllistivät odottamattomasti ja suuresti Marinin hallitusta, eivät hallituksen hanskat pudonneet hallitusohjelman toteuttamisessa, päinvastoin. Hallituksen vuosikertomuksessa viitataan viime tammikuussa toteutettuun arvioon, jonka mukaan hallitusohjelman yli 700 toimenpiteestä jopa 90 prosenttia valmistuu hallituskauden loppuun mennessä — siis jopa 90 prosenttia, ja kaikki tämä koronapandemian ja kansainvälistä toimintaympäristöämme ravistelleen hyökkäyssodan aikana. Perhevapaa-uudistus, oppivelvollisuuden laajentaminen, vuosikymmeniä yritetyn sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen toteuttaminen, poliisin määrärahojen turvaaminen ja niin edespäin. Vuosikertomuksesta löytyy lukuisia tavoitteita, jotka hallitus on onnistunut toteuttamaan kautensa kuluessa.

Haluan tässä hallituksen vuosikertomuksen lähetekeskustelussa nostaa hallituksen onnistumisista yhden esiin aivan erityisesti: 75 prosentin työllisyysasteen saavuttamisen. Olemme tässä salissa varmasti kaikki hyvin yksimielisiä siitä, että Suomi elää työstä ja korkea työllisyysaste on hyvinvointivaltiomme vankka perusta. Siksi hallituksen työllisyystavoitteen täytyminen on saavutus, josta voimme yli puoluerajojen olla erittäin tyytyväisiä. Huomionarvoista on myös se, että työllisyysastetta on onnistuttu nostamaan ilman lyhytnäköisiä leikkauksia työttömyysturvaan tai palveluihin. Hallituksen tekemässä työllisyyspolitiikassa onkin ollut sydän paikallaan, ja se sydän on ollut lämmin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2023 vp

Arvoisa puhemies! Toimintaa työllisyysasteen vahvistamiseksi on totta kai edelleen jatkettava myös alkaneella eduskuntakaudella, kuten tänäänkin tässä salissa käytetyissä puheenvuoroissa on hyvin tuotu esiin. Olemme tässä salissa varmasti siitä aivan samaa mieltä, mutta keinoista sitten onkin hieman enemmän erimielisyyttä.

Eduskunta hyväksyi viime maaliskuussa hallituksen työllisyyspolitiikan kannalta keskeisen työ- ja elinkeinopalveluiden uudistuksen. Uudistuksessa työ- ja elinkeinopalvelut siirtyvät valtiolta kuntien vastuulle lähemmäs asiakkaita, lähemmäs alueellisia työmarkkinoita. Uudistuksen on tarkoitus astua voimaan muutaman vuoden päästä, tammikuussa 2025. Vaikka työ- ja elinkeinopalveluiden uudistus on jo täällä eduskunnassa lainsäädännöksi hyväksytty, on uudistuksen toteutus kuitenkin vielä edessä. Katset kääntyvätkin nyt kuntiin, joista useat jo hahmottelevat perustettavia työllisyysalueita. Kun Säätytalossa näinä päivinä ja tulevana viikkoina hallitusohjelmaa pohdiskellaan, toivon että uusi hallitus seuraa tarkoin työ- ja elinkeinopalveluiden uudistuksen toteutumista ja antaa kunnille tarvittaessa vahvan tuen uudistuksen läpiviennissä. On koko Suomen etu, että tämän uudistuksen toimeenpanossa onnistutaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Joonas Räsänen.

15.43 Joonas Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa hallituksen vuosikertomuksesta on ollut kyllä silmiinpistävä se, kuinka vähän puheenvuoroja tuolta salin oikealta laidalta on käytetty. Jotenkin sitä ajattelisi... Kun varsinkin ennen vaaleja edellisen vaalikauden oppositiopuolueet hyvinkin paljon keskittyivät omissa puheenvuoroissaan kritiikkiin silloista, Sanna Marinin hallitusta kohtaan, niin nyt sitten tänään, kun käsittelemme todella hallituksen vuosikertomusta, jossa hyvin käydään läpi, mitä kaikkea hallitus on saanut aikaan, on osallistuminen keskusteluun aika pientä.

Mutta, arvoisa puhemies, on kuitenkin käytetty muutama puheenvuoro, joissa on kyllä hyvinkin paljon maalailtu piruja seinille ja todettu, mitä kaikkea huonoa se edellinen hallitus onkaan saanut aikaan, ja senpä takia ajattelen, että on hyvä tässä ihan todeta, että nämä puheenvuorot on syytä kyllä laittaa muistiin ja palata näihin sitten tulevien vuosien vuosikertomusten yhteydessä ja katsoa, miten sitten teot vastaavat niitä puheita, joita on sanottu. Ja, arvoisa puhemies, tämä onkin hyvä viesti sitten tuonne Säätytalolle: se, että yleensä on niin, että ne puheet, joita on käytetty ennen vaaleja ja joista osa myös sitten vaalien jälkeen, tulevat kyllä eteen. Elikkä tässä toimii tämä sanonta, että se, minkä taakse jättää, sen edestä löytää. Ja nyt kyllä toivon, että niiden huomioiden osalta, joissa on kritikoitu edellistä hallitusta ja joita täällä salissa tänäänkin on tuotu ilmi, nyt sitten todella katsotaan, mihin mahdollisesti seuraava hallitus näiden osalta päätyy. Ja varmasti palaamme näihin asioihin sitten tulevien vuosikertomuksien yhteydessä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan, jolle muiden erikoisvaliokuntien on annettava lausunto viimeistään 29.9.2023.